

Ağızın mantar enfeksiyonları

Ağızın mantar infeksiyonları

- Oral ve perioral bölgede meydana gelen mantar infeksiyonları
  - primer yerel lezyon olabileceği gibi
  - sistemik bir mikozun belirtisi de olabilmektedir
- Diş hekimlerinin en sık karşılaştığı mantar infeksiyonlarının etkeni, *Candida* türleridir

Ağız boşluğunda kandida taşıyıcılığı

- Ağız boşluğuna kandida taşıyıcılığı oranı, göreceli yüksektir fakat sadece birkaç kişide oral kandidoz gelişmektedir
- Taşıyıcılıktan infeksiyona geçişin çevresel ögeleri ve konağın savunma sisteminde meydana gelen değişikliklere bağlı olduğu düşünülmektedir
- Bu durumda, normalde eksprese edilmeyen virülans genleri maya hücresi tarafından eksprese edilmektedir

Ağız boşluğunda kandida taşıyıcılığı

- Kandida türlerinin oral taşıyıcılığıyla ilgili çok çeşitli bilgiler bulunmaktadır;
  - hastanede yatan oral protezi olan hastalarda %13-76 (%55)
- Dilin sırtı, mikroorganizma taşıyıcılığı açısından rezervuar bölgedir
- *Candida* türleri, diş plaklarında ve intra-oral aletlerde de bulunmaktadır

Ağız boşluğunda kandida taşıyıcılığı

- Tıbbi önemi olan *Candida* türleri;
  - *C. albicans*
  - *C. glabrata*
  - *C. dubliniensis*
  - *C. tropicalis*
  - *C. krusei*

Ağız boşluğunda kandida taşıyıcılığı

● *C. albicans*

- diğer türlere göre ağızda yaşamaya daha iyi adapte olmuştur
- oral ve akrilik yüzeylere yapışma özelliğine sahiptir
- hem sağlıklı hem de hastalıkta en sık karşılaşılan maya türüdür

Ağız boşluğunda kandida taşıyıcılığı

- *C. dubliniensis*,
  - genellikle diğer *Candida* türleriyle birlikte AIDS hastalarıyla ilişkilendirilmiştir
  - diğer hasta gruplarında meydana gelen infeksiyonların rolü henüz kesin değildir

Oral kandidoz

- Kandida infeksiyonlarının sadece ağızla sınırlı kalması sık karşılaşılan bir durumdur
- Ağız belirtisiyle birlikte seyreden jeneralize kandidoz vakaları enderdir

Oral kandidoz

Pseudomembranöz kandidoz (PMC)

- Kandidozun bu formu, aynı zamanda pamukçuk olarak bilinmektedir,
  - infantlarda, yaşlılarda ve düşükün hastalarda sık görülmektedir
- Akut veya kronik infeksiyon şeklinde görülebilmektedir
- Diğer yaş gruplarında ise altta yatan bir hastalığın güçlü bir göstergesidir
- AIDS, diabetes melitus, boyun ve başa uygulanan radyoterapi, steroid kullanma bulunmaktadır

Oral kandidoz

Pseudomembranöz kandidoz (PMC)

- Hastalık asemptomatik HIV-1 infeksiyonunda görülebilir
- Son yıllarda antiretroviral ilaçların kullanılması sonucu AIDS olgularının %50-90'ında görülen bu hastalık azalmaya başlamıştır

Oral kandidoz

Pseudomembranöz kandidoz (PMC)

- PMC, kremsi beyaz plakların (psödomembran) görülmesiyle karakterizedir
- Membran süperfisiyal mukoza hücreleri, nötrofil ve mayalardan meydana gelmektedir
- Genellikle tonsil, yumuşak damak, yanak, gingiva veya farenks yüzeyinde bulunmaktadır

Oral kandidoz

Pseudomembranöz kandidoz (PMC)

- Psödomembran kolaylıkla kaldırılabilir, kaldırıldığında altında kırmızı ve kanamalı bir alan görülmektedir
- Lezyon küçük olabildiği gibi geniş alanlara da yayılacak kadar büyük olabilir
- Semptomlar sık görülmez fakat hasta genellikle ağızda kuruluştan şikayetçidir, mukozada kabarma ve ağrı vardır
- Lezyon farinks ve özofagusa kadar ilerlediğinde ağrı artar

Oral kandidoz

Pseudomembranöz kandidoz (PMC)

- Sistemik veya topikal antifungaller uygulanabilir
- İmmün yetmezliği olan hastalarda meydana gelen ciddi infeksiyonlar,
  - örneğin AIDS hastalarında, flukonazol gibi bir sistemik antifungal ilaç kullanılması gerekebilmektedir
- Tedaviyle hemen iyileşme görülür ise de cevap vermeyen hastalar altta yatan bir hastalık veya yatkınlık oluşturan bir faktör açısından klinik ve laboratuvarında incelenmelidir

Oral kandidoz

Eritematöz kandidoz ve protezle ilişkili kandidoz

- Kandidozun bu formu, çeşitli öğelere ve lokal koşullara bağlı olarak meydana gelmektedir
  - Akut psödomembranöz kandidozdan sonra beyaz plak dökülür ve infeksiyon kalır
  - Uzun süre ilaç tedavisi alan örneğin topikal steroid veya geniş spektrumlu antibiyotik alan hastalarda
  - Genellikle takma dişlere bağlıdır

Oral kandidoz

Eritematöz kandidoz ve protezle ilişkili kandidoz

- Eritematöz kandidoz lezyonlarında farklı büyüklükte kırmızı alanlar vardır ve oral mukozanın her hangi bir yerinde görülebilir
- Protezi olmayan hastalarda genellikle dilin arka kısmı tutulmaktadır, lezyon ağrılı, kırmızı ve parlak olmaktadır

Oral kandidoz

Eritematöz kandidoz ve protezle ilişkili kandidoz

- Eritematöz lezyonların bazılarında atrofik değişiklikler görölmesine karşın her zaman karşılaşılan bir özellik değildir
- Eritematöz kandidozun süresi ve ağırlığı değişkendir, akut veya kronik vakalarda lezyonlar tanı açısından çok az işe yaramaktadır
- Ayrıca lezyonlar, tedavi edilmediği zaman, haftalar veya aylarca kalıcı olabilir

Oral kandidoz

Eritematöz kandidoz ve protezle ilişkili kandidoz

- Eritematöz kandidoz, proteze (protezi olanların %50'sinde görülür) bağlı olarak meydana gelen oral kandidozların başında gelmektedir
- Bazen “protez ağız ağrısı” adı verilmektedir

Oral kandidoz

Eritematöz kandidoz ve protezle ilişkili kandidoz

- Etkilenen bölgede kırmızılık, şişlik ve inflamasyonun görüldüğü bir mukoza dokusu vardır
- Genellikle protezlerin tutunduğu alanın hemen altında damak mukozasında meydana gelmektedir

Oral kandidoz

Eritematöz kandidoz ve protezle ilişkili kandidoz

- Alt kısım daha az tutulur
- Damakta meydana gelen lezyonlar, ağırlık derecesine göre üç tipe ayrılır
  - Tip 1'de lokalize nokta şeklinde hiperemi
  - Tip 2'de protezin takılı olduğu damak mukozasının olduğu bölgede yaygın eritem ve ödem
  - Tip 3'de hiperplastik epitel inflamasyonunu tanımlamaktadır

Oral kandidoz

Eritematöz kandidoz ve protezle ilişkili kandidoz

- Proteze bağılı kandidoza eğilim yaratan faktörler genellikle lokaldır;
  - örneğin travma, kötü protez hijyeni ve karbonhidrattan zengin diyet gibi
- Ender olarak, kserozostomi, demir eksikliği ve diabetes mellütüs gibi diğer faktörler de etkili olmaktadır
- Tedavisinde antifungal ilaçların kullanılması ve etiyolojideki faktörlerin düzeltilmesi gerekmektedir

Oral kandidoz

Eritematöz kandidoz ve protezle ilişkili kandidoz

- Proteze bağılı kandidozda, protezin oturduğu yüzey *Candida* türleri için uygun bir ortam oluşturmaktadır
- Hastalar, protezin oturduğu düzeyleri her akşam bir diş fırçasıyla temizlemesi ve ayrıca protezi gece antiseptik solüsyon içeren bir sıvıda bekletmesi konusunda uyarılmalıdır
- Ayrıca hasta yatarken protezi ağızdan çıkarmalıdır
- Ek olarak antifungal tedavi uygulanmalı ve de topikal tedaviye en az 3-4 hafta devam edilmelidir

Oral kandidoz

Anguler Şelit (perleş)

- Oral kandidozların herhangi bir tipiyle ilişkili olabilmektedir fakat en sık diŐleri olmayan ve protez kullanan hastalarda görülmektedir
- DiŐleri tamam olan gençlerde de görülebilmektedir
- Oral kandidozun bütün formlarında olduğu gibi, anguler Őelitin etiyolojisi de birden fazla öğeye bağlıdır

Oral kandidoz

Anguler Şelit (perleş)

- Bazı farklı öĝelerin katkısı ise günümüzde kesin deĝildir
- Aĝız kenarlarındaki epitelde, tükürüğün kıvrımlarda birikmesi sonucu oluŐan maserasyon önemlidir
  - özellikle takma diŐli olanlarda daha önemli bir hal almaktadır
- Klinik belirtiler aĝız kenarında maserasyondan, ülser ve kabuklanmadan çatlaĝa kadar uzanan bir yelpazededir

Oral kandidoz

Anguler şelit (perleş)

- Lezyonlarda sarı kabukların oluşması *Staphylococcus aureus*'un etken olduğu impetigoyu akla getirmelidir
- Lezyonlar hafif bir iritasyona neden olmaktadır, bu nedenle hastaların çoğu tedavi için başvurmayabilir
- *Candida* türleri, *S. aureus* ve beta hemolitik streptokokların etiyolojideki rolü henüz tam anlaşılammıştır
  - ancak vakaların çoğunda antimikrobik maddeler iyileşmeye neden olmaktadır

Oral kandidoz

Anguler Şelit (perleş)

- Etken olan mikroorganizmaların çoğu ağız kaynaklıdır, *S. aureus* aynı zamanda burun deliklerinden de kaynaklanabilmektedir

Oral kandidoz

Anguler şelit (perleş)

- İnfeksiyon rezervuarının ortadan kaldırılması ve uygunsuz protez gibi yatkınlık sağlayan faktörlerin düzeltilmesi, başarılı bir tedavi için gereklidir
- İntraoral kandidoz varlığında
  - lokal ve sistemik olarak yatkınlık oluşturan öğeler düzeltilmeli
  - uygun bir antifungal başlanmalı
    - topikal olarak lezyona uygulanan antifungaller yeğlenmelidir

Oral kandidoz

Anguler Şelit (perleş)

- Normal tedaviye karşın hastalığın iyileŐmemesi durumunda hem hasta uyumu hem de altta yatan bir hastalığın varlığı araŐtırılmalıdır
- Demir eksikliği anemisi, bu gibi durumlarda akla mutlaka gelmelidir
- Ek olarak kronikleŐmiŐ stafilokokların burundan ağza transferi araŐtırılarak dŐzeltilebilir

Kronik mukokütanoz kandidoz

- Ağızda, diğer mukoza yüzeylerinde, tırnak ve deride meydana gelen persistan superfisiyal kandida infeksiyonlarının yer aldığı nadir hastalık grubudur
- Lezyonlar mukozanın herhangi bir yerinde olabilmektedir

Kronik mukokütanoz kandidoz

- Kronik mukokütanoz kandidoz (CMC) tanısı lezyondan eküvyon ile örnek alarak ve biyopsinin histolojik incelemesiyle desteklenmelidir
- Ek olarak, immünolojik ve endokrin disfonksiyonlarının belirlenmesi için klinik ve laboratuvar inceleme yapılması gereklidir
- CMC'un eradike edilmesi en zor olan kandida infeksiyonu olduğu düşünülmektedir

Kronik mukokütanoz kandidoz

- Etiyolojisinin karmaşık olmasından dolayı tedavide yatkınlık sağlayan faktörlerin ortadan kaldırılması veya *Candida* türlerinin sayısının azaltılması için farklı yaklaşımlar ortaya konmalıdır
- Bu da ancak hastalığın eradike edilmesinden daha çok kontrol altına alınmasını sağlamaktadır

Kronik mukokütanoz kandidoz

- Sistemik azol antifungal ilaçlar CMC tedavisinde anahtar fonksiyon görmektedir

Sistemik mikozların ağız belirtileri

- Birçoğunda etken dimorfik mantarlardır ve Avrupada çok nadir görülmektedir fakat amerikada Amerikanın çeşitli yerlerinde endemiktir
- Genellikle oral lezyon primer infeksiyona sekonder olarak ortaya çıkmaktadır akciğer ve deride tipik olarak granülomatöz lezyonlar bulunur
- Histoplazmozda olduğu gibi burada da oral lezyonlar hastalığın başlangıç belirtisi olabilmektedir

Sistemik mikozların ağız belirtileri

- Mikroorganizma genellikle toprakta bulunmaktadı ve inhalasyon yoluyla alınarak primer lezyonların oluşmasına neden olur
- Vakaların büyük bir bölümünde lezyonlar herhangi bir iz bırakmadan iyileşmektedir fakat ilerleyen vakalarda akciğerde kavitasyona da neden olabilir veya infeksiyon deriye, mukozaya ve iç organlara yayılabilmektedir

Sistemik mikozların ağız belirtileri

- Lezyonlar kronik granülomlar şeklindedir ve maya benzeri mantar formlarının balgam veya biyopsi örneklerinde direkt olarak gösterilmeleriyle saptanırlar
- Patojenlerin klinik örnekten kültürünün yapılması ve identifikasyonu teşhiste yarar sağlamaktadır
- Bazı infeksiyonlarda seroloji yarar sağlar
- Dimorfik mantarların çoğu amfoterisin B'ye duyarlıdır